

Capitolul 7

Resursele umane ale căminelor culturale

AUTORI:

Alin Savu

Carmen Croitoru

Referentul cultural al căminului cultural din comuna Pietrari, județul Vâlcea

Referenul cultural al căminului cultural din com. Vaideeni, jud. Vâlcea, coordonând repetiția trupei de dans

Cuprins

1. <u>Introducere</u>	261
2. <u>Metodologie</u>	262
3. <u>Rezultate</u>	265
3.1 <u>Funcțiile de încadrare ale responsabililor de cămin cultural.</u>	265
3.1.1 Funcțiile de specialitate culturală – referenți culturali, directori, manageri, inspectori	267
3.1.2 Funcții cu responsabilități multiple în domeniul culturii – bibliotecarii	267
3.1.3 Aparatul de specialitate al primarului	270
3.1.4 Demnitarii publici	270
3.1.5 Funcții deliberative	271
3.1.6 Cadre didactice	271
3.1.7 Mai mulți responsabili de cămin la nivelul comunei.	271
3.1.8 Voluntari	272
3.1.9 Administrări speciale	272
3.2 Organigrama pe cultură în cadrul administrației publice locale	273
3.2.1 Tipuri de organigramă	273
3.2.2 Standarde ocupaționale – conexiuni / diferențe între funcțiile de specialitate culturală	273
3.2.3 Ocuparea postului de responsabil de cămin cultural: selecția persoanei și trasee profesionale	275
4. <u>Concluzii.</u>	276
5. <u>Bibliografie</u>	277
6. <u>Anexe</u>	279
Anexa 1: Statutul instituțional al căminului cultural conform Legii 292/2003:.	279
Anexa 2: Competențe specifice ale referentului de specialitate așezământ cultural și ale bibliotecarului conform standardelor ocupaționale.	280

Biblioteca din com. Costești, jud. Vâlcea

1. Introducere

Acest capitol analizează resursele umane și profilul profesional al personalului căminelor culturale din mediul rural. Înainte de a detalia cum vor fi abordate aceste subiecte de-a lungul capitolului, este necesar să observăm contextul care a generat evoluția negativă a personalului specializat al căminelor culturale, atât din punct de vedere al numărului angajaților, cât și al experienței și nivelului de pregătire profesională ale acestora.

Schimbările legislației privitoare la așezămintele culturale după 2006 au contribuit la un proces continuu de degradare a situației căminelor culturale, mai ales în ce privește personalul aferent.

Legea 292/2003 privind organizarea și înființarea așezămintelor culturale¹ nominaliza tipurile de așezăminte culturale și prevedea un statut instituțional pentru fiecare dintre acestea. Acest statut cuprindea obiectivele principale ale instituției, în funcție de care se putea stabili clar tipul de personal specializat ce putea fi angajat pentru îndeplinirea respectivelor obiective. De asemenea, se stipula și cine asigură conducerea operativă a fiecărui tip de așezământ cultural și atribuțiile principale ale persoanei ce ocupa această funcție. Așadar, Legea 292/2003 asigură un cadru pentru stabilirea unei grile clare de personal a așezămintelor culturale, inclusiv a căminului cultural (articolele 6-10, vezi Anexa 1). Pe baza acestui cadru era construită și grila de salarizare a personalului din așezămintele culturale.

OUG 118/2006², noul act normativ privind așezămintele culturale, nu mai face astfel de precizări. Așezămintele culturale sunt doar nominalizate, dar nu și definite. Aspectele privind conducerea și personalul așezămintelor culturale sunt tratate la nivel general pentru toate tipurile de instituții, indiferent de scopul specific al fiecăreia sau de nivelul teritorial la care își desfășoară activitatea. Mai mult, OUG 118/2006 stipulează și că un cămin cultural poate funcționa fără personalitate juridică, putând fi organizat ca un „compartiment de resort în aparatul de specialitate al autorităților executive”³. Eliminarea acestor detalii din noua lege a așezămintelor s-a reflectat un deceniu mai târziu și în noua lege cadru a salarizării⁴ care, practic, a oficializat intrarea în anonimat a căminelor culturale. Fiindcă nu mai au un statut clar definit, acestea nu mai au nici o grilă separată de salarizare a personalului de specialitate, ci sunt înglobate sub sintagma „alte instituții publice din domeniul culturii”⁵.

1 Legea 292/2003 privind organizarea și funcționarea așezămintelor culturale, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/44787>

2 OUG 118/2006 privind înființarea, organizare și desfășurare activității așezămintelor culturale, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/78022>

3 Idem, art. 2, alin. (3), a).

4 Lege-cadru 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/190446>

5 Idem, Capitolul V - Salarii de bază din case de cultură, case de cultură studențești și alte instituții publice din domeniul culturii

Concret, aceste schimbări au condus la pierderea treptată a personalului calificat și cu experiență în domeniul culturii, facilitând înlocuirea acestor angajați cu persoane fără pregătirea și experiența necesare sau chiar desființarea postului de specialitate culturală și a instituției căminului cultural. Practic, în lipsa unui statut instituțional al căminului cultural clar stipulat de lege, definirea obiectivelor de activitate ale instituției și a profilului personalului necesar și implicit existența și funcționarea instituției căminului cultural au rămas la dispoziția arbitrară a ordonatorului de credite al administrației publice locale. Această situație este confirmată și de către dr. Oana Petrică, fostă directoare a Centrului Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale în perioada 2000-2009:

„În momentul în care căminele n-au mai avut un statut, nu s-a mai putut ține cont de nimic. Nu mai exista obligativitatea de a desfășura acele tipuri de activități trecute în statut. S-a ajuns la situația că administrațiile locale, în subordinea cărora erau deja căminele culturale, au procedat în așa fel încât să-și poată consuma bugetul, dar mai puțin pe zona de așezământ cultural. Așa se face că activitățile culturale s-au redus și, reducându-se activitățile s-a redus și personalul de specialitate. [...] În general personalul care era angajat la căminele culturale, unii dintre ei erau de vârsta pensionării, iar din urmă nu a mai venit nimeni pentru că nu mai aveau pe ce post specializat să fie încadrați și nici cum să fie plătiți pentru asta [...] Atât timp cât căminele nu au niște atribuții clare, nu are nicum să existe un personal de specialitate care se ocupe de ele. Până la urmă este o instituție de cultură. Nu poți să o lași fără atribuții clare! Și când acelea există, va exista și personalul specializat, pentru că nu poate oricine să îndeplinească acele atribuții specifice.”

În acest context, capitolul de față își propune să ilustreze situația actuală a resurselor umane din căminele culturale, așa cum a reieșit în urma cercetării din teren. Astfel, în prima parte este urmărită funcția pe care sunt încadrați în organigrama autorităților publice locale responsabilii de cămin cultural. Este important să cercetăm acest aspect în primul rând pentru că oferă o imagine a modului în care autoritățile publice locale din mediul rural prioritizează cultura și alocă resurse umane și financiare acestui domeniu – de exemplu, acolo unde există personal încadrat pe o funcție de specialitate culturală, implicit există și măcar un compartiment cultural în cadrul administrației publice locale. În al doilea rând, funcția de încadrare ne arată cine este responsabil de căminul cultural în situațiile în care nu există o funcție de specialitate culturală. Acest aspect scoate în evidență ce alte secțiuni din administrația publică locală sunt implicate în activitatea culturală din rural și, implicit, modul în care categorii de personal din alte instituții publice sau private participă la actul cultural sau susțin cultura în rural folosind infrastructura căminelor culturale.

În continuare este abordat modul în care se face selecția responsabilului de cămin și criteriile în baza cărora o persoană ajunge să ocupe acest post. Discutăm la acest punct despre nivel de studii, calificare, experiență de lucru anterioară în domeniul cultural sau în alte domenii conexe. Aceste detalii contribuie la contextualizarea și detalierea profilului responsabilului de cămin și totodată oferă o măsură a profesionalizării actului cultural în spațiul rural.

Ulterior, sunt analizate atribuțiile responsabilului de cămin cultural și modul de alocare a timpului pentru îndeplinirea lor, mai ales în cazul în care persoana care se ocupă de cămin este încadrată cu mai multe funcții sau atribuții care îi sunt delegate la nivelul administrației locale. Aceste informații sunt relevante pentru că scot în evidență partea practică a administrării căminelor culturale și oferă o altă perspectivă asupra resurselor umane investite în domeniul culturii în mediul rural.

Nu în ultimul rând, în completarea acestor informații, am analizat și standardele ocupaționale și exemple de fișe de post pentru diferite funcții

2. Metodologie

Cu scopul de a înțelege modul în care sunt administrate căminele culturale aflate în localitățile din mediul rural, am folosit trei surse de informații statistice: coloana *Responsabilul Căminului* din fișa cartografică⁶, date furnizate de Inspekția Muncii conform contractelor individuale de muncă pe coduri ocupaționale (COR) de cultură declarate și înregistrate de autoritățile publice locale în Registrul General de Evidență a Salariaților (platforma Reges)⁷ și, nu în ultimul rând, date privind numărul bibliotecarilor la nivel de unitate administrativ-teritorială colectate de Institutul Național de Statistică prin chestionarul CULT.1 – Activitatea bibliotecilor⁸, disponibile pe portalul INS – TEMPO Online⁹. De asemenea, am folosit completări și detalii din cercetarea calitativă și din informațiile obținute în urma discuțiilor telefonice cu reprezentanți ai autorităților locale.

În acest raport, prin **responsabil de cămin** se înțelege *persoana care administrează așezământul cultural în ceea ce privește atât clădirea, cât și instituția și activitățile culturale întreprinse*.

În fișa cartografică trimisă autorităților publice locale a fost inclusă și coloana *Responsabilul căminului*, cu recomandarea de a fi completată în dreptul fiecărei clădiri cu funcția persoanelor în grija cărora se află.

6 În unele cazuri am putut verifica informațiile primite cu datele de pe site-urile autorităților locale sau prin reapelarea acestora.

7 Registrul General de Evidență a Salariaților, <https://reges.inspectiamuncii.ro/>

8 Chestionarul CULT.1 Institutul Național de Statistică, http://www.insse.ro/cms/files/chestionare/cult/CULT_1.pdf

9 Portalul INS – TEMPO Online <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

de încadrare ale responsabililor de cămin. Am abordat și acest aspect atât pentru a clarifica atribuțiile unui responsabil de cămin, cât și pentru a observa logica în baza căreia persoane cu alt tip de experiență / pregătire sau cu alte funcții decât cele legate de cultură ajung responsabili de cămin cultural.

Așadar, această secțiune este bazată pe informațiile și detaliile despre situația așezămintelor culturale puse de la dispoziție de responsabilii căminelor culturale și persoanele din administrația publică locală. De asemenea, au fost realizate interviuri și cu persoane din instituții județene de cultură care colaborează frecvent cu responsabilii căminelor, precum directori, manageri sau referenți culturali ai centrelor județene de cultură sau ai școlilor populare de arte și meserii, instituții care organizează evenimente culturale sau cursuri cultural-artistice în mediul rural. Datele statistice privind funcția de încadrare în organigramă oferă acoperire exhaustivă la nivel național și sunt completate de date calitative din interviuri, discuții telefonice cu reprezentanți ai autorităților locale, precum și informații din documentele oficiale ale autorităților publice locale.

Menționăm faptul că această măsurătoare nu cuprinde toate resursele umane din domeniul culturii de care dispun autoritățile locale¹⁰.

Răspunsurile primite au fost codificate și grupate pe categorii, ținând cont în primul rând de asocierea cu domeniul cultural a funcției de încadrare a persoanei responsabile de căminul cultural. Alte criterii folosite au fost numărul de sarcini îndeplinite de responsabil în cadrul administrației publice locale și apartenența la aparatul administrativ al localității. Situațiile întâlnite au fost apoi recalulate la nivel de comună pentru a avea o dimensiune a distribuțiilor la nivel de unitate administrativ-teritorială. Apoi, în etapa de analiză, am asociat unele funcții din fișa cartografică primită cu funcția din COR pe care am considerat-o corespondentă. Categoriile identificate pe care le-am recodificat sunt:

A. Persoane cu funcție de specialitate culturală – categorie care cuprinde:

- a) referent cultural¹¹
- b) director de cămin cultural
- c) gestionar custode sală

10 De exemplu, bibliotecarii școlari sau personalul muzeelor satești nu au fost incluși în această numărătoare.

11 Corespondent al referentului de specialitate așezământ cultural, conform COR, cod 262207 http://www.muncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/03052019_ISCO_08_lista_alfabetica_ocupatii_cor.pdf, p75

d) manager cultural¹²

e) inspector cultural¹³

B. Persoane cu responsabilități multiple în domeniul culturii – care se referă atât la personalul de specialitate al bibliotecilor comunale care este implicat și în administrarea căminului cultural, cât și la referenții culturali sau directorii de cămin care au în administrare și biblioteca.

C. Persoane încadrate în aparatul de specialitate al autorităților publice locale – secretari ai comunei, administratori, contabili, consilieri, agenți de pază, magazioneri, casieri, persoane responsabile cu SVSU (Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență) ș.a.

D. Demnitari publici – categorie care cuprinde primarul și viceprimarul.

E. Persoane cu funcții deliberative – consilieri locali și delegații sătești.

F. Persoane care administrează căminul în mod voluntar – această categorie cuprinde doar cazurile unde s-a specificat explicit că persoana este voluntar. Facem această precizare pentru că și persoanele care ocupă funcții deliberative (consilieri locali, de exemplu) își asumă responsabilitatea căminului cultural fără a avea dreptul la remunerație și nici de a ocupa concomitent o altă funcție în cadrul administrației publice locale¹⁴. Am preferat însă să păstrăm separată categoria persoanelor cu funcții deliberative de cea de voluntari pentru a putea urmări mai clar implicarea autorităților publice locale în administrarea căminelor.

G. Personal Didactic Școală – educator, învățător, profesor, director școală.

H. Clerici – personal clerical și orice angajat ce aparține de un lăcaș de cult.

12 Corespondent al managerului de organizație culturală (143105) sau al managerului cultural (134921), conform COR http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/03052019_ISCO_08_lista_alfabetica_ocupatii_cor.pdf, pp52-53.

13 Această funcție nu există ca atare în COR, însă titulatura apare în răspunsurile primite de la autoritățile locale și în interviuri. Ar putea fi mai degrabă inspector de specialitate în administrația publică – 242203, inspector culte – 263618 sau consilier teritorial șef inspectoratul pentru cultură 143103, acesta din urmă fiind în aceeași grupă minoră de ocupație (1431) cu directorul de așezământ cultural și managerul organizației culturale. http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/03052019_ISCO_08_lista_alfabetica_ocupatii_cor.pdf; <http://www.protectiamuncii-evaluarerisc.ro/COR/ocupatii-1431.html>

14 Legea 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, Cap III, Secțiunea 4, Art. 88 <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/43323>

I. Cămine în administrare externă – cămine administrate de către ONG-uri sau asociații, reprezentanți ai unor composesorate¹⁵, obști sătești¹⁶ sau în concesiune către alți actori privați.

J. Situații în care nu există cămin cultural – sunt incluse aici cazurile comunelor care nu au cămine culturale pe raza localității.

În procesul de recodificare s-a ținut cont și de situațiile în care au fost indicate mai multe persoane ca fiind responsabile de cămine (clădiri diferite) dintr-o comună. În aceste cazuri, în lipsa unei persoane cu funcție de specialitate culturală, am considerat cu prioritate ca responsabil principal persoana care ocupa una din funcțiile din tabelul de mai jos:

Tabelul 1. Funcția de încadrare prioritară în cazurile în care există mai mulți responsabili pentru același cămin, dar niciunul cu funcție de specialitate culturală

1	Bibliotecar
2	Director de cămin
3	Persoane încadrate în aparatul de specialitate al primarului
4	Preoți, Voluntari, Cadre didactice, etc.

În cazurile în care au fost semnalate mai multe persoane responsabile de același cămin cultural, dar lipsea o persoană cu funcție de specialitate culturală, pe primul nivel am situat persoana cu responsabilități multiple în domeniul culturii, de cele mai multe ori bibliotecarul, pentru că această ocupație este cea mai apropiată ca practică și experiență de cea de referent cultural. De asemenea, în cazurile documentate în cercetarea calitativă, am observat că acolo unde există un bibliotecar și alte persoane care administrează mai multe cămine dintr-o comună, de obicei bibliotecarul este cel care se implică mai mult în administrarea căminelor, iar celelalte persoane contribuie neoficial.

Am ales ca directorul de cămin să fie pe locul doi ca prioritate, pentru că acesta este folosit mai degrabă ca un titlu decât ca o funcție oficială de încadrare în organigramă, așa cum am putut observa în discuțiile telefonice, dar și în unele cazuri din teren: în cadrul interviului cu un responsabil de cămin din comuna Schitu Golești, județul Argeș, acesta se recomandă inițial drept director de cămin, însă detaliază ulterior că este consilier local și nu poate ocupa vreo altă funcție în cadrul administrației. Și primarul acestei comune discută în aceiași termeni despre responsabilul

15 Composesorat – similar obștii, organizație politico-socială, specific maramureșeană, cu rol de gestionare în comun a averilor spre a le valorifica pentru investiții publice (<https://dexonline.ro/definitie/composesorat>)

16 Obște sătească – asociație a sătenilor independentă de consiliul local și administrația publică locală, pentru gestionarea și valorificarea în comun a resurselor personale; (H. Stahl – organ colectiv de autodeterminare a satelor devălmașe – Contribuții la studiul satelor devălmașe românești, Vol. 2, București, Cartea Românească, 1998, p. 5).

căminului, menționând că „consilierul I. este voluntar director de cămin, nu este remunerat de primărie pentru asta, fiindcă ar fi ilegal”.

Pe al treilea nivel de prioritizare se află aparatul de specialitate al primăriei. De exemplu, într-un caz în care o comună are două sate cu câte un cămin, unul administrat de un referent cultural, iar celălalt de un consilier local, am prioritizat funcția de referent cultural la nivelul comunei. Motivul pentru acest tip de alegere este bazat pe informațiile din interviuri și discuții telefonice cu reprezentanți ai autorităților locale, din care a reieșit că bugetul local nu poate susține câte o funcție de specialitate culturală în fiecare sat, astfel că există o persoană cu funcție de specialitate culturală la nivelul comunei, ajutată în administrarea căminelor de alte persoane care fac sau nu parte din administrația publică locală. Un alt criteriu de prioritizare în aceste tipuri de situații a fost funcția persoanei responsabile de căminul din satul de reședință a comunei. Lucrând pe exemplul anterior, în care o comună are două sate cu câte un cămin, unul administrat de un referent cultural, iar celălalt de un consilier local, am observat atât din discuțiile telefonice, cât și din cazurile documentate în teren, că este mai mare probabilitatea ca referentul cultural să administreze căminul din satul de reședință a comunei.

În completarea informațiilor colectate de la autoritățile publice locale, am folosit date furnizate de Inspekția Muncii despre angajații de la nivel de UAT, în funcție de următoarele coduri ocupaționale (COR)¹⁷:

- 143104 Director așezământ cultural (Studii superioare)
- 143105 Manager al organizației culturale (Studii superioare)
- 134921 Manager cultural (Studii superioare)
- 262202 Bibliotecar (Studii superioare)
- 262206 Bibliotecar arhivist (Studii superioare)

- 262207 Referent de specialitate așezământ cultural (Studii superioare)
- 343523 Gestionar custode sală (Studii medii sau postliceale)
- 441101 Bibliotecar (Studii medii)

Informațiile primite fac referire la numărul de persoane angajate la nivel de comună pe fiecare din aceste posturi, la numărul de contracte active¹⁸, precum și la tipul contractului – cu normă întreagă sau parțială. Aceste informații ne-au permis în primul rând să facem o comparație cu situația declarată de către autoritățile locale, completând totodată baza de date rezultată în urma cartografierii. Clasificarea în funcție de codurile COR aferente ne oferă indicii cu privire la alocarea de resurse umane adecvate domeniului cultural în rural. În al doilea rând, prin clasificarea contractelor în funcție de tipul de normă, aceste date ajută la detalierea modului în care este alocat timpul către activitatea culturală în rural. Nu în ultimul rând, aceste clasificări sunt un indicator și pentru nivelul de studii al responsabililor de cămin încadrați pe o funcție de specialitate culturală, prin intermediul nivelului de studii necesare ocupării postului, așa cum este definit în COR.

În ceea ce privește numărul de bibliotecari angajați la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale, am utilizat date de pe portalul INS -TEMPO Online¹⁹, selectând doar informațiile despre bibliotecile comunale.

Așadar, comparând datele din fișa cartografică, cu cele de la Inspekția Muncii și cu cele de la Institutul Național de Statistică (INS), am putut triangula sursele de informații, oferind o imagine mai detaliată a rezultatelor.

¹⁷ Date extrase din sistemul REGES (<https://reges.inspectiamuncii.ro/>) la data de 19.11.2019.

¹⁸ Este posibil ca unele funcții să fie ocupate, însă contractul să fie suspendat o perioadă pentru concediu maternal sau concediu de studii, de exemplu.

¹⁹ Indicatorul ART121A - Personalul angajat din biblioteci pe județe și localități <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

3. Rezultate

În prima parte a secțiunii expunem analiza referitoare la funcțiile de încadrare ale responsabililor de cămin cultural și distribuțiile geografice ale acestora. Fiecare tip de funcție va fi detaliată folosind atât date statistice, cât și informații din cercetarea calitativă.

În a doua parte a secțiunii examinăm standardele ocupaționale și fișele de post aferente funcțiilor de specialitate culturală și trasăm o serie de traiectorii profesionale ale responsabililor de cămin, pentru a ilustra pregătirea și experiența acestora.

3.1 Funcțiile de încadrare ale responsabililor de cămin cultural

Prin **responsabil de cămin cultural** se înțelege în această lucrare persoana care administrează așezământul cultural atât în ceea ce privește clădirea, cât și instituția și activitățile culturale întreprinse.

Atribuțiile responsabilului de cămin, așa cum au reieșit din interviuri și discuții telefonice, sunt următoarele:

- este administratorul clădirii,
- propune activități culturale²¹,

- organizează activități și evenimente culturale,
- ține inventarul căminului cultural,
- păstrează cheia și pune la dispoziție spațiul pentru închirieri.

În mediul rural din România, responsabilitatea căminului cultural revine în aproximativ 40% din cazuri unor persoane cu funcții de specialitate culturală – referent cultural, director de cămin, manager cultural, bibliotecar. În aproape 60% din totalul comunelor nu există personal de specialitate culturală, astfel că responsabilitatea căminului cultural este atribuită, altor persoane, nespecializate în cultură, cum ar fi: funcționar în aparatul de specialitate al primarului, demnitar public, consilier local, cadru didactic, voluntar, preot sau reprezentant al unei entități private (vezi Tabelul 2). Astfel, deseori, a fi responsabil de cămin cultural este mai degrabă un titlu asumat fără a avea o funcție corespondentă în organigrama administrației publice locale, dedicată domeniului cultural. Acesta este și motivul pentru care numărul de responsabili cu funcție de specialitate culturală este considerabil mai mic în baza de date REGES²² decât în baza de date colectată cu ajutorul fișei cartografice. Cu alte cuvinte, este posibil ca fișa cartografică să fi fost completată cu titlul generic de *referent cultural* și nu cu funcția propriu-zisă de încadrare în organigramă a persoanei responsabile de căminul cultural, aspect care va fi aprofundat în cursul acestui capitol.

Tabelul 2. Variația funcției de încadrare a responsabilului de cămin cultural pe categorii, la nivel național, conform fișei cartografice

Categorie	Situație	Tip de administrare ²³	Număr de UAT-uri	Procentaj	Procentaj pe categorii
Persoane cu funcție de specialitate culturală	Referent Cultural	individuală	482	16,84%	22,50%
		colectivă	39	1,36%	
	Director de cămin cultural	individuală	70	2,45%	
		colectivă	18	0,63%	
	Inspector Cultural	individuală	10	0,35%	
		colectivă	2	0,07%	
	Gestionar Custode Sală	individuală	11	0,38%	
		colectivă	1	0,03%	
	Manager Cultural	individuală	10	0,35%	
		colectivă	1	0,03%	
Persoane cu responsabilități multiple în domeniul culturii	Bibliotecar	individuală	437	15,27%	19,36%
		colectivă	117	4,09%	
Persoane încadrate în aparatul de specialitate al primarului	Secretari, administratori, contabili, consilieri, agenți de pază, magazioneri, casieri, persoane responsabile cu SVSU	individuală	406	14,19%	16,81%
		colectivă	75	2,62%	

20 Teoretic, în fiecare an, responsabilul căminului propune un plan de activitate către Consiliul Local.

21 Baza de date REGES, <https://reges.inspectiamuncii.ro>

22 Tipul de administrare se referă în acest caz la numărul de persoane care au responsabilități în legătură cu așezămintele culturale. Astfel, am denumit „administrare individuală” situația în care există o singură persoană care se ocupă de căminele culturale și „administrare colectivă” – situația în care cel puțin două persoane au responsabilități legate de căminul/căminele cultural(e) dintr-o comună.

Categorie	Situație	Tip de administrare	Număr de UAT-uri	Procentaj	Procentaj pe categorii
Demnitari publici	Primar		663	23,17%	33,65%
	Viceprimar		300	10,48%	
Funcții deliberative	Consilier local, delegat sătesc		21	0,73%	0,73%
Cadre didactice	Profesori, învățători etc.		13	0,45%	0,45%
Voluntari	Pensionari etc.		11	0,38%	0,38%
Administrare externă	Biserică		11	0,38%	0,59%
	Concesiune către alți actori privați		3	0,10%	
	ONG-uri sau asociații, reprezentanți ai unor composesorate, obști sătești		3	0,10%	
Nu există clădiri cu funcție de cămine culturale			158	5,52%	5,52%
Total			2862	100,00%	100,00%

Concret, conform răspunsurilor primite în urma completării fișei cartografice, UAT-urile care au responsabili de cămin cultural cu funcție de specialitate culturală însumează **644 de cazuri (22,5%)** din totalul localităților rurale la nivel național. La acest număr se adaugă și cel de **554 (19,36%)** al UAT-urilor care au cămine culturale gestionate de persoane cu responsabilități multiple în domeniul culturii încadrați pe funcția de bază de bibliotecar.

Puțin peste jumătate din comunele din țară (**1444 de UAT-uri**) au căminele culturale în sarcina unor persoane cu pregătire și / sau timp de lucru dedicate

în mare parte altor domenii din cadrul administrației publice – demnitari publici sau persoane din aparatul de specialitate al primarului. În aceste cazuri, activitatea culturală este pe plan secundar din punctul de vedere al alocării unui minimum de timp și de resurse umane pregătite. Pe parcursul interviurilor din teren sau al discuțiilor telefonice cu responsabilii de cămine și reprezentanți ai autorităților locale a devenit recurentă explicația pentru acest tip de situație: **bugetul comunei e insuficient pentru încă o funcție de specialitate culturală în organigramă.**

Tabelul 3. Distribuția funcțiilor de încadrare a responsabililor de cămin cultural pe regiuni de dezvoltare

Regiune	Funcție de specialitate culturală	% FSC din total UAT-uri/ regiune	Resp. multiple în domeniul culturii	% RMC din total UAT-uri/ regiune	Aparat de specialitate	Demnitari publici	Funcții deliberative	Cadre didactice	Voluntari	Administrare externă	Nu există cămin cultural	Total UAT-uri / regiune
Centru	75	21,0%	61	17,1%	90	114	6	2	0	7	2	357
Nord-Est	112	22,1%	108	21,3%	56	174	3	3	0	1	49	506
Nord-Vest	75	18,6%	65	16,1%	94	148	6	4	3	4	4	403
Sud	105	20,2%	109	21,0%	67	189	3	1	4	2	39	519
Sud-Est	76	21,3%	82	23,0%	57	124	0	1	1	1	14	356
Sud-Vest	100	24,5%	81	19,9%	68	121	2	1	2	0	33	408
Vest	99	35,2%	48	17,1%	47	80	1	0	1	2	3	281
București-Ilfov	2	6,3%	0	0,0%	2	13	0	1	0	0	14	32
Total	644	22,5%	554	19,3%	481	963	21	13	11	17	158	2862

În ceea ce privește distribuția la nivelul regiunilor de dezvoltare, expusă în tabelul 3, procentul cel mai mare de persoane cu funcții de specialitate culturală este în regiunea Vest (99 de cazuri – adică 35% din UAT-uri care au persoane cu funcție dedicată pentru cultură la căminul cultural), ponderea cea

mai scăzută întâlnindu-se în regiunea Nord-Vest (75 de cazuri - 18,6%) și Ilfov (2 cazuri din 32 de UAT-uri). Distribuția funcțiilor cu responsabilități multiple în domeniul culturii prezintă variații mai mici la nivelul celor opt regiuni, ponderea acestor funcții din total încadrându-se între 16% (Nord-Vest) și 23% (Sud-Est).

3.1.1 Funcțiile de specialitate culturală – referenți culturali, directori, manageri, inspecții

Conform recodificării prezentate anterior, din categoria persoanelor cu funcție de specialitate culturală fac parte referentul cultural, directorul de căminului cultural și managerul cultural. Așa cum rezultă din tabelul 4, numărul acestui tip de funcții raportate în portalul REGES este semnificativ mai mic decât cel înregistrat în urma colectării fișei cartografice. Aceste diferențe se înregistrează deoarece există posibilitatea ca în fișa cartografică responsabilul căminului să fi fost semnalat cu titlul de referent cultural, chiar dacă este încadrat în organigramă cu funcția de referent (*diferite alte specialități*), care desfășoară și activități culturale și este recunoscut la nivelul instituției ca fiind responsabilul de activități culturale. În perioada de documentare, am întâlnit situații în care un referent de specialitate financiar-contabil are în grijă căminul cultural din localitate, prin dispoziție întocmită de primarul localității.

Foto 1. Referentul cultural al comunei Polovragi, județul Gorj, în timpul Nedeii de Sfântul Ilie.

Tabelul 4. Situația funcțiilor de specialitate culturală înregistrate în REGES²³ și în cadrul colectării fișei cartografice.

Fișa cartografică	Număr	REGES	Număr
Referent Cultural	515	Referent de specialitate așezământ cultural	296
Director de cămin cultural	44	Director așezământ cultural	41
Inspector Cultural	12	-	-
Custode Sală	11	Gestionar-custode sală	16
Manager Cultural	11	Manager cultural	0
		Manager al organizației culturale	3

23 Baza de date REGES, <https://reges.inspectiamuncii.ro/>

Astfel, conform răspunsurilor primite (vezi Tabelul 2), din cele 2862 de comune, în aproape 42% (1198 de cazuri) căminele sunt administrate de o persoană cu funcție de specialitate culturală (644) sau de o persoană cu responsabilități multiple în domeniul culturii (554). Dintre persoanele responsabile de căminele culturale în aceste cazuri, aproape jumătate au timpul de lucru divizat între activitățile de gestionare a mai multor instituții diferite de cultură de pe raza comunei. Din informațiile culese în cadrul interviurilor cu responsabilii de cămin cultural reiese că o parte dintre cei încadrați pe o funcție de specialitate culturală primesc sarcini administrative fără legătură cu activitatea căminelor culturale, așa cum explică doamna C., referent cultural din județul Argeș:

„Eu, în ultimii 2-3 ani, am făcut și asistență socială pentru subvențiile de încălzire, și contabilitate, inventarierea pe întreg UAT-ul; am și alte atribuții, prin dispoziție de la primărie. În perioada octombrie-martie stau mai mult la primărie decât aici. Aici vin doar când am activități și în week-end-uri – ceea ce iarăși este o problemă, că eu lucrez 8 ore pe zi, dar dacă e eveniment în week-end, eu vin, dar nu mă normează nimeni și nici zi liberă nu primesc, și nici bani mai mulți nu primesc. Plus că sâmbetele am repetiții și nu pot să nu vin.”

Așadar, chiar și în cazul în care există o persoană încadrată pe o funcție de specialitate culturală, timpul de lucru al acesteia poate fi alocat, prin dispoziția sau delegarea (ne)oficială de către primar, către alte domenii. Doamna referent C. mai evidențiază un aspect relevant în acest context: programul de lucru al unui responsabil de cămin cultural este atipic programului obișnuit de lucru cu publicul, pentru că evenimentele și activitățile culturale se desfășoară deseori după programul de lucru normal sau cu ocazia unor sărbători, zile libere legale.

3.1.2 Funcții cu responsabilități multiple în domeniul culturii – bibliotecarii

În ceea ce privește persoanele cu responsabilități multiple în domeniul culturii – bibliotecarii – remarcăm faptul că la nivel național în mediul rural sunt 554 de bibliotecari (19% din total UAT) care se îngrijesc și de căminele culturale, număr care reprezintă 32% din totalul celor 1719 bibliotecari înregistrați în platforma REGES²⁴. Dintre bibliotecarii cu responsabilități multiple pe cultură, 437 sunt semnalati ca unica persoană responsabilă de cămine la nivel de UAT. Această situație poate fi explicată în primul rând prin faptul că sunt cazuri în care bibliotecarul este singura persoană din organigrama administrației locale care are o funcție legată de cultură și, pentru a reduce cheltuielile cu personalul, varianta cea mai convenabilă este ca bibliotecarul să preia și responsabilitatea căminului cultural. În al doilea rând, proximitatea este alt factor ce favorizează acest context: deseori bibliotecile sunt în incinta sau în apropierea căminului cultural. Mai mult decât atât, programul cu publicul al bibliotecarului presupune prezența sa constantă la bibliotecă și, implicit, la căminul cultural, după cum exemplifică un bibliotecar ce are în responsabilitate și căminul cultural: „M-am

24 Conform REGES, la data de 19.11.2019 figurau ca angajați ai autorităților publice locale din mediul rural 973 de bibliotecari cu studii medii, 520 de bibliotecari cu studii superioare și 226 de persoane încadrate cu funcția de bibliotecar arhivist.

angajat la 29 de ani aici, inițial ca bibliotecar și mi s-a atribuit și administrarea căminelor «că tot ești toată ziua la bibliotecă și ai și repetiții cu copiii în ansamblurile populare, primești cheile de la toată locația și o administrezi»". (I., bibliotecar, referent cultural și instructor de dans, com. Dârlos, jud. Sibiu).

Nu în ultimul rând, este relevantă și situația bibliotecilor comunale care au fost păstrate în mai mare măsură decât căminele, în parte și datorită formei diferite de patrimoniu administrat, care a favorizat o prezență constantă a acestui tip de instituție în comunitate. Ne referim aici la existența continuă în bibliotecă a patrimoniului material al fondului de carte, spre deosebire de situația căminelor care, în lipsa unor activități culturale, dețin puține elemente prin care să își poată face simțită prezența în comunitate.

În plus, bibliotecile au beneficiat și de intervenții precum cea a programului Biblionet, desfășurat în perioada 2009-2015. Programul a fost implementat printr-un parteneriat între organizația internațională IREX²⁵, Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR)²⁶, Fundația Bill și Melinda Gates²⁷, Ministerul Culturii, autoritățile locale și naționale și bibliotecile publice - preponderent din mediul rural.²⁸ Obiectivele programului au fost dotarea bibliotecilor cu computere și alte echipamente și accesul gratuit la internet, precum și pregătirea bibliotecarilor pentru a putea folosi această tehnologie și a o pune în slujba cetățenilor, dezvoltându-se astfel servicii noi de bibliotecă, pe baza nevoilor comunității.²⁹ Scopul acestor investiții a fost să transforme bibliotecile în „hub-uri inovatoare pentru acces la servicii, informație și tehnologie”.³⁰ Astfel, conform datelor de la organizația IREX, în România au fost implicate în proiect peste 2200 de biblioteci (din totalul de 2853), dintre care 80% sunt din zona rurală³¹. De asemenea, 4200 de bibliotecari au fost instruiți în folosirea tehnologiilor nou-implementate și au fost înființate 41 de centre de formare, așa încât bibliotecarii să își poată dezvolta competențele în raport cu nevoile comunităților pe care le deservească.³²

În mod similar, în perioada 2004-2013, prin intermediul proiectului „Economia bazată pe cunoaștere” (EBC), Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale (M.C.S.I.) și Banca Mondială au dotat 255 de localități (200 de comune și 55 de orașe mici, cu o populație de până la 30.000 de locuitori) din toată țara cu calculatoare și acces la internet. În același timp, au fost oferite și cursuri de pregătire a bibliotecarilor pentru a deveni operatori PAPI³³ (punct de acces public de informare).³⁴

Așadar, astfel de programe au acordat investiții care nu doar au ajutat bibliotecile să deservească mai adecvat comunitățile, dar au asigurat și o dezvoltare sustenabilă a instituției bibliotecii și a personalului său, care a dobândit acces la noi modalități de a se implica în viața comunității și de a crește utilitatea instituției.

25 Organizația internațională IREX, <https://www.irex.org/>

26 Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România, <http://anbpr.org.ro/>

27 Fundația Bill și Melinda Gates, <https://www.gatesfoundation.org/>

28 Mari Cecilia Toma, *Biblionet - Biblioteci Globale Romania*, publicat online pe EPALE - Platforma electronică pentru educația adulților în Europa, 2016, <https://epale.ec.europa.eu/ro/blog/biblionet-global-libraries-romania>

29 Detalii despre proiectul IREX în România pe, <https://www.irex.org/insight/creating-sustainable-impact-what-weve-learned-romanian-libraries>

30 Idem.

31 Idem.

32 Mari Cecilia Toma, op. cit., <https://epale.ec.europa.eu/ro/blog/biblionet-global-libraries-romania>

33 Puncte de acces public de informare (PAPI), <https://www.ovidan.ro/?p=articles.details.2516>

34 *Implementation Completion and Results Report (IBRD-48090)*, 2016 <https://www.comunicatii.gov.ro/wp-content/uploads/2016/02/rap-final-WB-EBC-aug-2013.pdf>, pp. 27-28.

Foto 2. Bibliotecară din comuna Mircea Vodă, jud. Tulcea

Foto 3. Bibliotecar și referent cultural din com. Dârlos, jud. Sibiu

Foto 4. Referent cultural din comuna Costești, Vaslui

Harta 1. Numărul bibliotecarilor înregistrați în REGES și numărul bibliotecarilor care au și responsabilități legate de căminele culturale, conform fișei cartografice.

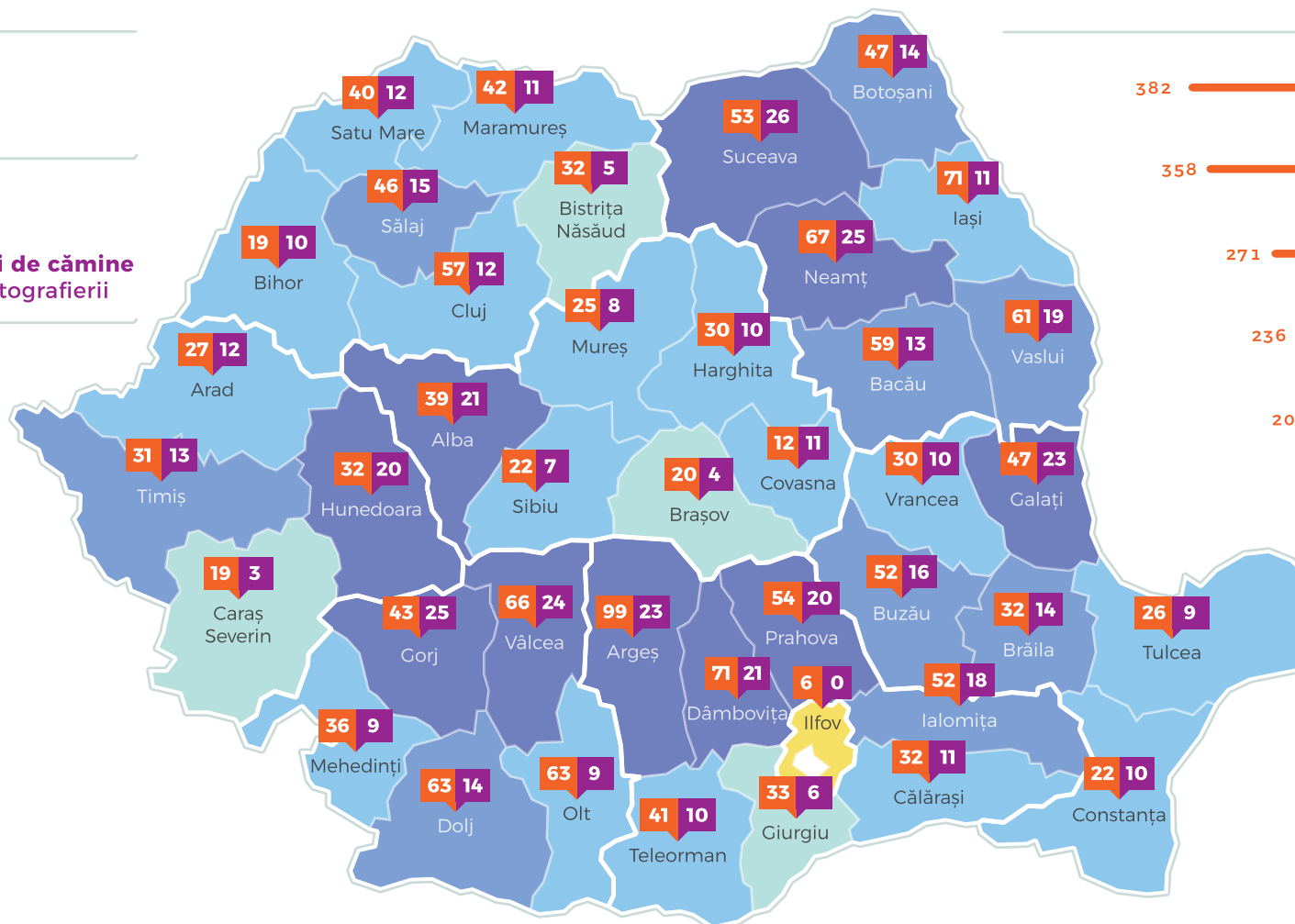
Național

1719
bibliotecari

554
bibliotecari
responsabili de cămine
conform cartografierii

la nivel
județean

- 0
- 1 – 7
- 7 – 13
- 13 – 20
- 20 – 26

Regional

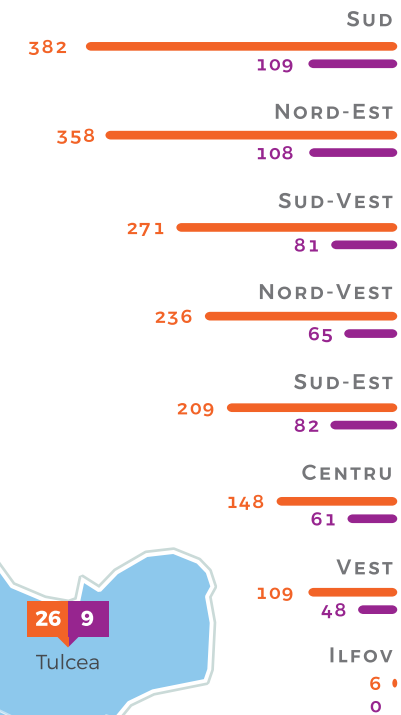

Foto 5. Referențial cultural al comunei Berezeni, alături de ansamblul din localitate, la Festivalul Tradițiilor de Iarnă, Vaslui, 2019

Foto 6. Managerul Centrului Cultural Podu Înalt din Muntenii de Jos, jud. Vaslui, alături de trupa de teatru de păpuși a instituției.

Numărul bibliotecarilor implicați în administrarea căminelor este cu atât mai relevant cu cât este foarte apropiat de numărul celor cu funcție dedicată domeniului culturii (644). Mai mult, comparând numărul total de bibliotecari din rural la nivel național – 1719 – cu numărul de bibliotecari care sunt responsabili și de căminele culturale – 554 – observăm că aproape o treime din totalul bibliotecarilor (32%) sunt implicați și în administrarea căminelor.

Deși acest lucru înseamnă că timpul de lucru al responsabilului e împărțit între două instituții, informațiile din interviuri privind activitatea acestor cămine culturale relevă că, în general, sunt mai active căminele culturale care au și bibliotecă în incintă sau cele care sunt administrate de bibliotecar. Așadar, căminul cultural din mediul rural este sprijinit considerabil de către personalul și rețeaua instituțională a bibliotecilor comunale. De exemplu, în comuna Dârlos din județul Sibiu, responsabilul căminului este încadrat în organigramă și ca bibliotecar-arhivar, fiind totodată și instructorul coordonator al grupului de dans folcloric din localitate. Biblioteca comunală este în incinta căminului cultural și, conform responsabilului, s-a reinventat și a avut un aport considerabil în susținerea activității căminului cultural și a grupului folcloric, mai ales datorită programului Biblionet, care a dotat biblioteca cu calculatoare și periferice necesare. Cu ajutorul acestor dotări a putut veni în întâmpinarea nevoilor localnicilor de diverse vârste și ocupații, dar în același timp, a reușit să îi atragă și pe tineri către cămin și către proiectul grupului de dans folcloric.

3.1.3 Aparatul de specialitate al primarului

Un total de 481 (16%) de comune au indicat ca responsabil de căminul cultural o persoană încadrată în aparatul de specialitate al primarului sau pe funcții cu statut special în subordinea primarului. În aceste situații, la fel ca în cele în care primarul sau viceprimarul este semnalat ca responsabil al căminului cultural, la nivelul respectivelor administrații publice locale nu există personal de specialitate culturală. Din această categorie fac parte funcții de o mare varietate, precum administratori publici, contabili, secretari, consilieri ai primarului, referenți de diferite specialități, inspectori, agronomi, asistenți sociali, polițiști locali. Acestor persoane li se delegă spre administrare și căminul cultural, prin delegație și dispoziție oficială a primarului sau pur și simplu în mod neoficial, fiind mai degrabă persoane care păstrează cheia și pun la dispoziție căminul cultural atunci când este nevoie. În unele cazuri sunt alese aceste soluții atât pentru a restrânge cheltuielile cu personalul administrației locale, cât și din rațiuni practice, pentru că unii membri ai aparatului de specialitate al primarului locuiesc în apropierea căminului. De exemplu, în județul Covasna, în comuna Valea Crișului, cu două sate și două cămine, arhivarul comunei ocupă și funcția de referent cultural, cu normă parțială. Din interviurile desfășurate cu această persoană și cu primarul din localitate, reiese că referentul „se ocupă de cămine cu jumătate de normă, și cu cealaltă jumătate de normă se ocupă de arhivă. Situația e astfel, pentru

că fondurile sunt restrânse și nu ajung pentru o persoană la fiecare cămin sau o persoană doar pentru cămine [...] [responsabilul] ține cheia.”(T., primar). În completarea primarului, arhivarul-referent relatează că se ocupă în principal cu centralizarea cererilor pentru folosirea căminului și stă „mai degrabă la primărie”. Nu a avut ocazia să organizeze vreun eveniment cultural mai mare, pentru că duce cererile „la domnul primar și se ocupă dumnealui de organizare.”(P, arhivar-referent cultural). Situația este, așadar, similară cu cea de mai sus, în sensul că, neavând o persoană cu funcție de specialitate culturală care să se ocupe de căminul cultural, responsabilitatea pentru această instituție se împarte între primar și aparatul său de specialitate, chiar dacă în fișa cartografică doar unul dintre cei doi este desemnat ca responsabil al căminului cultural.

3.1.4 Demnitarii publici

Din totalul de comune, în 963 (33%) din cazuri au fost indicați ca responsabili de cămin cultural demnitarii publici (primar, viceprimar). Pe de o parte, acest lucru sugerează că nu există personal de specialitate culturală la nivelul administrației publice locale. Spre deosebire de funcționarii publici sau personalul contractual din administrația publică locală, primarul are abilitatea de a delega o parte din atribuții către alte persoane³⁵. Acest lucru înseamnă că în unele cazuri în care primarul a fost declarat în fișa cartografică drept responsabil al căminului cultural, este posibil ca această responsabilitate să-i fie delegată altei persoane din aparatul de specialitate al primarului. Acest tip de situație a fost semnalată în cadrul convorbirilor telefonice cu personalul din administrațiile publice locale: în comuna Roșioru din județul Buzău, secretarul primăriei relatează că „nu există un responsabil fix. Primarul se ocupă, dar delegă pe cineva de câte ori e nevoie.”

O altă perspectivă asupra demnitarilor publici ca responsabili de cămin cultural se leagă și de faptul că, potrivit informațiilor din interviuri, primarul sau viceprimarul se implică în organizarea și / sau desfășurarea evenimentelor culturale locale, în special în cazul celor mai mari, precum zilele comunei sau ale fiilor satului. Acestea pot reprezenta o sursă de capital politic, iar în alte cazuri sunt o formă de implicare în revitalizarea comunității locale. Un exemplu în acest sens este din comuna Corbi, județul Argeș unde primarul, alături de referentul cultural, se implică în administrarea celor patru cămine, iar în Poienărei, satul cel mai mic din comună și cel mai afectat de migrație și depopulare, primarul și referentul au inițiat un eveniment anual pentru diaspora și întâlnirea fiilor satului. Anul acesta, primarul a prezentat întregul eveniment, implicându-se atât ca moderator, cât și ca interpret amator de muzică populară.

³⁵ Legea 215/2001 a administrației publice locale, Cap III, Art. 65, revizuită: „Primarul poate delega atribuțiile ce îi sunt conferite de lege și alte acte normative viceprimarului, secretarului unității administrativ-teritoriale, conducătorilor compartimentelor funcționale sau personalului din aparatul de specialitate, precum și conducătorilor instituțiilor și serviciilor publice de interes local, în funcție de competențele ce le revin în domeniile respective.” <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/214333>

Foto 4. Primarul Comunei Corbi, jud. Argeș, interpretând un cântec în cadrul festivității organizate cu ocazia Zilei fiilor satului, august, 2019.

3.1.5 Funcții deliberative

Conform datelor colectate, în 21 de comune căminele culturale sunt în responsabilitatea unor persoane cu funcții deliberative în administrația locală – consilieri locali sau delegați sătești.³⁶ Aceștia nu pot ocupa și o altă funcție în cadrul administrației publice locale³⁷, astfel că se îngrijesc de căminele culturale fără a primi o remunerație pentru această activitate. Aceste situații sunt similare cu cele ale persoanelor din cadrul aparatului de specialitate al primarului în ceea ce privește nevoia de a repartiza o fracțiune din norma de lucru către căminul cultural, responsabilitatea aceasta fiind atribuită prin delegare sau dispoziție a primarului.

În plus, ca și în cazul persoanelor din aparatul de specialitate al primarului, și aici responsabilitatea căminului cultural este uneori distribuită către mai multe persoane din administrația publică locală, chiar dacă este desemnat ca responsabil de cămin cultural un singur consilier local. O situație relevantă în acest sens a fost documentată în județul Argeș, într-o comună cu șase cămine culturale, din care doar două active în anul 2018. Aceste două cămine culturale sunt în responsabilitatea unui consilier local (domnul S.), semnalat ca director de cămin cultural în fișa cartografică completată de autoritățile locale. În cadrul interviurilor cu acest consilier local, cu primarul și cu un alt consilier, am aflat că, deși doar domnul S. are dispoziție din partea primarului să se ocupe de căminele culturale, „nu se ocupă nimeni altcineva, dar suntem prieteni buni și mă mai ajută și F. [celălalt consilier local]. Când

³⁶ Delegații sătești, conform Legii 215/2001 a administrației publice locale, Cap II, art. 53 (1), sunt reprezentanți în consiliile locale ai satelor care nu au consilieri locali. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/214333>

³⁷ Legea 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, Cap III, Secțiunea 4, Art. 88 <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/43323>

am fost plecat în concediu, el mi-a ținut locul.” (S., consilier local / director de cămin cultural, com. Schitu Golești, jud. Argeș).

3.1.6 Cadre didactice

Conform datelor din tabelul 2, în 13 comune din toată țara toate căminele culturale au responsabili care sunt cadre didactice, iar alte 26 de comune au cel puțin un cămin cultural care este în responsabilitatea unui cadru didactic. Acest tip de situație este reglementat de OUG 118/2006³⁸ care prevede faptul că personalul cu funcții de bază în educație își pot completa norma de activitate cu activități culturale. În cadrul cercetării calitative am putut observa că majoritatea clădirilor căminelor culturale sunt în apropierea clădirilor școlii sau chiar lipite de acestea, în unele cazuri comunicând printr-o ușă. Mai mult, în convorbirile telefonice și interviurile realizate, o mare parte din respondenți au menționat că se desfășoară și activități școlare în căminul cultural sau că activitățile au o legătură strânsă cu școala, de unde selectează sau invită copiii pentru cursurile organizate la căminul cultural, iar într-un caz persoana interviuată a ținut să precizeze că instituția căminului cultural „trebuie categoric legată de școală” (T., primar al com. Șercaia, jud. Brașov). În alte situații, mai ales în timpul iernii, când încălzirea este mai dificilă, sălile de clasă ale școlii sunt folosite pentru repetițiile grupurilor folclorice ale căminelor culturale sau pentru cursurile externe ale școlilor populare de arte și meserii. Astfel, luând în considerare atât prevederile legale cât și contextul practic, nu este întâmplător că directori de școală, profesori, învățători sau educatori preiau și responsabilitatea căminelor culturale. Cu toate acestea, activitatea din cadrul școlii a cadrelor didactice care au și responsabilitatea căminelor culturale face ca timpul alocat instituțiilor culturale să fie deseori redus la jumătate de normă. De asemenea, există și situații în care cadrul didactic este mai degrabă persoana ce păstrează cheia, precum în comuna Goiești din județul Dolj. Aici directorul școlii „are cheia de la cămin” (primarul comunei) și preia o parte din responsabilitățile aferente căminului cultural (alături de primar), având în vedere proximitatea fizică dintre școală și căminul cultural, dar și unele evenimente ale instituției de învățământ – precum serbările școlare – ce se desfășoară în cămin cultural.

3.1.7 Mai mulți responsabili de cămin la nivelul comunei

Așa cum am detaliat la metodologie, în situațiile în care am identificat mai mulți responsabili de cămin cultural la nivelul unui UAT, am clasificat aceste cazuri dând prioritate întâi funcțiilor de specialitate culturală, apoi celor cu responsabilități multiple pe cultură și ulterior funcțiilor din aparatul de specialitate al primarului. Cu alte cuvinte, dacă într-o comună au fost semnalate trei persoane ca responsabile de cămin cultural - un referent cultural, un bibliotecar și un contabil - am clasificat acest UAT ca având referent cultural. Astfel, la nivel național, 90% dintre administrațiile publice locale au indicat un

³⁸ OUG 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, Art 13, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/78022>

singur responsabil pentru toate căminele culturale din comună. În schimb, în 253 (10%) dintre comune există cel puțin câte două persoane responsabile de căminele culturale, de cele mai multe ori, doar una dintre ele fiind încadrată pe o funcție de specialitate culturală.

De asemenea, așa cum am putut observa în urma cercetării din teren și din discuțiile telefonice, în situațiile unde sunt semnați responsabili de cămin cultural în fiecare sat, de obicei căminul cultural din localitatea-reședință de comună are o persoană încadrată oficial pe o funcție de specialitate culturală, în timp ce pentru celelalte sate sunt indicați localnici ai acestor sate, care fie ocupă un post în administrația publică locală, fie sunt doar însărcinați cu păstrarea cheii instituției și astfel „se ocupă cu cheile” (funcționar public din com. Dofteana, jud. Bacău).

De exemplu, în județul Bihor, comuna Tarcea, cu trei sate, raportează existența a trei cămine culturale și a două persoane care se îngrijesc de ele – un referent din aparatul de specialitate al primăriei și un inspector asistent social. Din conversația cu inspectorul aflăm că doar acesta are oficial cele trei cămine culturale în gestiune, iar „cealaltă persoană mă mai ajută”. Un alt exemplu este din comuna Ghidfalău (patru sate) din județul Covasna, unde există patru cămine culturale, dintre care unul concesionat către Biserica Reformată, iar celelalte trei sunt îngrijite de către viceprimar (căminul cultural din satul reședință de comună) și doi consilieri locali (căminele culturale din celelalte două sate). Când are loc un eveniment cultural, indiferent de satul unde se desfășoară, viceprimarul se ocupă de organizare. Când e vorba doar de închirierea spațiului pentru un eveniment comunitar-familial, conform viceprimarului, „vine lumea, îl sună pe Domnul G., și el consilier la primărie, el are cheia, le descuie și ei se distrează. Oamenii pot să închirieze doar mobilierul dacă au nevoie.”

3.1.8 Voluntari

La nivel național, 11 comune au toate căminele culturale în responsabilitatea unor voluntari. În alte 36 de comune, responsabilii de cămine culturale sunt voluntari doar în unele sate. Din această categorie a voluntarilor fac parte în general pensionari (foști responsabili de cămin cultural sau funcționari din administrația locală), persoane care își desfășoară activitatea în proximitatea căminului cultural sau într-o parte închiriată a spațiului căminului cultural (medic stomatolog, vânzător), sau alți localnici. Voluntarii responsabili de căminele culturale pot avea grade diferite de implicare și activitate culturală. În județul Argeș, de exemplu, căminul din comuna Boteni este administrat de către un fost profesor și director de cămin cultural, acum pensionat. Acesta coordonează ansamblul folcloric al căminului cultural, care are și un instructor coregraf remunerat de Școala Populară de Arte și Meserii din Argeș. Responsabilul căminului cultural din Boteni este, de asemenea, și membru al Grupului de Acțiune Locală din zona sa, fapt care a facilitat renovarea căminului cultural cu fonduri europene. Un alt exemplu, din comuna Dragu, județul Sălaj, este al unui responsabil voluntar pensionar care „locuiește

vis-à-vis de cămin și de-asta a fost trecut ca responsabil” (funcționar din primăria comunei). Așadar, în unele cazuri, titulatura de voluntar poate denota o implicare asumată a responsabilului în viața culturală a localității, prin intermediul căminului cultural, însă în alte cazuri poate fi doar o formă conjuncturală de a asigura un minimum de resurse umane pentru căminul cultural, fără costuri din partea administrației locale.

3.1.9 Administrări speciale

În categoria administrărilor speciale ale căminelor culturale am inclus situațiile în care funcția responsabilului căminului cultural este aferentă unei instituții externe care deține și / sau administrează clădirea căminului cultural. În această categorie se încadrează, de exemplu, reprezentanții ai bisericii, care în 11 comune sunt semnați ca responsabili pentru toate căminele culturale din UAT. De asemenea, în alte 18 comune, o parte dintre căminele culturale sunt administrate de preoți. Este important de remarcat și că o parte din căminele culturale cu responsabil preot sunt concesionate sau retrocedate definitiv către biserică și nu se mai află în patrimoniul public. În majoritatea cazurilor întâlnite, aceste cămine culturale își păstrează funcția comunitară, socială. În județul Covasna, de exemplu, există cămine culturale retrocedate către Biserica Reformată, preotul fiind de obicei responsabilul căminului cultural. În Brașov, autoritățile locale ale comunei Prejmer au concesionat două dintre cele trei clădiri ale căminelor din localitate către două parohii ortodoxe „ca să le ajute să se întrețină mai ușor” (responsabil cămin cultural, sat Lunca Călnicului, com. Prejmer, jud. Brașov). La rândul ei, în satul Lunca Călnicului, una dintre aceste parohii a ales să contracteze o entitate privată – o firmă de catering și organizare evenimente – care să administreze căminul cultural și să îl folosească drept sală de evenimente. În acest caz, responsabilul căminului cultural este administratorul firmei de catering care achită o chirie către primărie.

După cum poate fi observat și în tabelul 5 de mai jos, numărul căminelor culturale administrate de responsabili preoți este mai ridicat mai ales în regiunile de Centru, Vest și Nord-Vest, iar în regiunile Sud-Muntenia, Sud Vest, Sud Est și București-Ilfov nu au fost înregistrate astfel de cazuri. Deși fișa cartografică nu a fost completată în detaliu pentru toate situațiile, informațiile din cercetarea calitativă sugerează că în așezămintele culturale îngrijite de preoți sunt mai frecvenți cei de confesiune reformată și unitariană. De asemenea, trebuie menționat și faptul că este posibil ca numărul căminelor culturale aflate în proprietatea și administrarea bisericii să fie mai mare, iar reprezentanții administrației locale să fi omis în fișa cartografică menționarea căminelor culturale care nu mai sunt în administrarea directă a autorităților locale. Acest fapt a fost descoperit, de exemplu, în comuna Cristian din Brașov, unde sunt raportate doar două cămine culturale, dar în urma vizitei și a interviului cu administratorul public am aflat de existența unui al treilea cămin cultural aflat în proprietatea bisericii ortodoxe din localitate, cămin cultural care este însă inactiv și în stare avansată de degradare.

Tabelul 5. Situație pe regiuni: așezăminte culturale cu responsabil preot

Regiune	Județ	Număr de așezăminte culturale care au un preot ca responsabil
Centru	Brașov	3
	Covasna	12
	Harghita	1
	Mureș	4
Nord-Est	Vaslui	1
Nord-Vest	Bihor	2
	Bistrița-Năsăud	1
	Cluj	4
	Sălaj	1
	Satu Mare	1
Vest	Arad	1
	Caraș-Severin	1
	Timiș	2
Total		34

Un alt tip de situație în care responsabilul căminului cultural depinde de regimul special de administrare a instituției este întâlnit în județul Vrancea, în comuna Vrâncioaia. Responsabilul căminului cultural este un reprezentant al obștii satești, organizație care a construit din fonduri proprii căminul cultural denumit *Casa Obștei*. Conform secretarului primăriei, „*primăria nu are nicio treabă cu acele cămine. Nu sunt ale noastre*”. În acest context, Casa Obștei își desemnează un responsabil în funcție de conjunctură: „*nu avem un responsabil anume. Cine are nevoie ne spune și vedem cum putem să ajutăm*” (președintele obștii), iar activitățile desfășurate sunt în mare parte legate de școală (serbări, repetiții) sau au mai degrabă un caracter social-comunitar decât cultural (parastas, petreceri de nuntă, botez).

3.2 Organigrama pe cultură în cadrul administrației publice locale

3.2.1 Tipuri de organigramă

În contextul în care 99% dintre căminele culturale din mediul rural nu au personalitate juridică, conform OUG 118/2006, acestea pot fi organizate sub forma unui compartiment de resort în aparatul de specialitate al autorităților executive³⁹. Astfel, responsabilii cu funcție de specialitate culturală și cu responsabilități multiple în domeniul culturii sunt uneori încadrați în organigrama primăriei într-un compartiment special ce poartă diverse denumiri în funcție de specialitatea instituțiilor componente. Astfel,

³⁹ OUG 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, art. 2, alin (2), a), <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/78022>

întâlnim destul de des **compartimentul cultură**⁴⁰ sau **cultură și bibliotecă comună**⁴¹, unde sunt incluse instituțiile culturale: biblioteca și căminul cultural. Alteleori căminul cultural și biblioteca apar separate în organigramă⁴². În unele situații, compartimentul în care este inclusă cultura este destinat și **activităților sportive și pentru tineret**⁴³. Aceste exemple sugerează o structură a organigramei care ține cont de domeniul și tematica activității atunci când grupează mai multe instituții într-un compartiment generic. În alte organigrame, însă, structura compartimentelor pare a fi mai degrabă legată de responsabilitățile multiple ale unor angajați. Acest lucru poate fi observat, de exemplu, în cazul comunei Sadova din județul Suceava, unde secția de cultură este asimilată **compartimentului financiar contabil, impozite și taxe, achiziții publice, administrarea domeniului public și privat** al comunei⁴⁴.

3.2.2 Standarde ocupaționale – conexiuni / diferențe între funcțiile de specialitate culturală

Acest subiect este abordat pentru a clarifica atribuțiile unui responsabil de cămin cultural, dar și logica în baza căreia persoane cu experiență, pregătire sau încadrare în organigramă ce nu țin de cultură ajung totuși responsabile de căminul cultural. În acest sens încercăm să observăm ce legătură există între funcție de bibliotecar și cea de referent de așezământ cultural, având în vedere că aproximativ 20% dintre căminele culturale au drept responsabil un bibliotecar. Pentru a clarifica acest aspect, analizăm fiecare grupă de funcții și detaliem parametrii profesionali conform documentației Clasificării Ocupațiilor din România⁴⁵ (COR) și conform cu standardele ocupaționale ale acestor funcții⁴⁶, acolo unde există. Dacă nu există o corespondență între parametrii profesionali ai bibliotecarului și cei ai referentului de specialitate așezământ cultural, pe ce criterii au ajuns 30% din bibliotecarii din rural să îngrijească și căminele culturale?

Pentru început, analizăm funcțiile de *director așezământ cultural* (cod COR 143104), cea de *manager al organizației culturale* (cod COR 143105) și cea de *manager cultural* (cod COR 134921). Primele două funcții fac parte din

⁴⁰ Organigrama primăriei din com. Lupșanu, jud. Călărași, <https://primarialupsanu.ro/organizare/organigrama/>, și a primăriei com. Dărmănești, jud. Suceava, https://primariadarmanestiv.ro/organigrama/organigrama-1_.pdf

⁴¹ Organigrama primăriei din com. Cordon, jud. Neamț, <http://www.primariacordon.ro/wp-content/uploads/Organigrama-si-statul-de-functii-2.pdf>

⁴² Organigrama primăriei din com. Podgoria, jud. Buzău <http://comunapodgoria.ro/up/2019/08/ORGANIGRAMA-24.05.2019..pdf>

⁴³ Organigrama primăriei din com. Lumina, jud. Constanța, <https://www.primaria-lumina.ro/organigrama/>

⁴⁴ Organigrama primăriei din com. Sadova, jud. Suceava, https://comunasadova.ro/sadova_organigrama-250.html

⁴⁵ Clasificarea ocupațiilor din România, <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/munca/c-o-r/20-munca/c-o-r/46-cor-isco-%20%2008>

⁴⁶ Dintre funcțiile de specialitate culturale cele mai frecvente, doar pentru referent, bibliotecar și manager cultural am identificat standardele ocupaționale aferente. Chiar și acestea, însă, sunt relativ vechi, (2006, 2013) și nu mai corespund în totalitate legislației și clasificării COR, care au suferit modificări substanțiale în domeniul așezămintelor culturale.

grupa minoră 1431 care, conform descrierii COR, cuprinde conducătorii de centre sportive, recreative și culturale. Atribuțiile generale ale acestora sunt de a planifica, organiza și controla operațiunile unităților care furnizează servicii sportive, artistice, de teatru și alte servicii de recreere și agrement⁴⁷. Niciuna din aceste două funcții nu are un standard ocupațional acreditat de Autoritatea Națională pentru Certificare⁴⁸. În schimb, ocupația de *manager cultural* (134921) are din 2014 un standard ocupațional⁴⁹ în care se pune accent pe activitatea de administrare – coordonare, prognozare, organizare, instruire și control-evaluare – a instituțiilor publice de cultură.

Funcția de *director de cămin* este specificată în OUG 118/2006, reactualizată, la Cap III, Art. 14 (1), care stipulează că așezămintele culturale, instituții publice, sunt conduse de director general sau director⁵⁰. Chiar dacă pentru această funcție nu există un standard ocupațional, în Legea salarizării unice nr. 153/2017, este inclusă totuși funcția de conducere „manager (director)” la Anexa III, Familia ocupațională de funcții bugetare „Cultură”, Capitolul V „Salarii de bază din case de cultură, case de cultură studențești și alte instituții publice din domeniul culturii”⁵¹.

Urmează funcțiile de *bibliotecar cu studii superioare* (cod COR 262202), *bibliotecar arhivist cu studii superioare* (cod COR 262206) și *referent de specialitate așezământ cultural* (studii superioare, cod COR 262207). Conform clasificării COR, bibliotecarii și specialiștii în alte servicii de informare fac parte din subgrupa 2622 și se ocupă cu colectarea, selectarea, dezvoltarea, organizarea și întreținerea colecțiilor bibliotecilor și a altor depozite de informații, organizează și controlează alte servicii ale bibliotecilor și furnizează informații utilizatorilor⁵². Este de remarcat faptul că în aceeași subgrupă este inclus și referentul de specialitate așezământ cultural, care, după această clasificare, ar intra în categoria „specialiștilor în alte servicii de informare”.

Comparând standardele ocupaționale ale bibliotecarului și referentului de specialitate așezământ cultural, observăm faptul că referentul de specialitate al așezământului cultural „lucrează în instituții publice de cultură ce desfășoară activități în domeniul educației permanente, organizate în afara sistemului național de învățământ formal, având drept scop păstrarea și promovarea culturii tradiționale”⁵³. Bibliotecarul cu studii superioare este, conform

standardului ocupațional al funcției, „specialistul responsabil cu organizarea unei biblioteci și a conținutului info-documentar al acesteia, precum și cu asigurarea accesului la informații și documente pentru toate categoriile de beneficiari.”⁵⁴ Documentele care definesc standardele ocupaționale ale acestor funcții stipulează și tipul de competențe specifice acestora, detaliate în Anexă.

Pe lângă aceste două variante de bibliotecar, mai există o a treia, definită cu nivel de studii medii și făcând parte dintr-o categorie de funcționari ai bibliotecii (cod COR 441101). Aceștia eliberează și primesc materiale de bibliotecă, sortează și aranjează cărțile pe rafturi, înregistrările sonore și vizuale, publicațiile periodice, jurnalele, revistele și ziarele și furnizează informații generale despre bibliotecă pentru utilizatori.⁵⁵

Am detaliat aceste aspecte, pentru că la nivel național 554 dintre comune (peste 19%) au cămine administrate de bibliotecari – aproape la fel de multe cu cele ce au o persoană cu funcție dedicată culturii (vezi Tabelul 2). Dintre aceștia, 437 de bibliotecari au fost semnalati ca responsabili unici pentru căminele din comune, iar în 117 cazuri bibliotecarii sunt sprijiniți de personal din aparatul de specialitate al primăriei în activitatea lor de responsabili de cămin cultural. Cu toate acestea, definițiile funcțiilor și standardele ocupaționale ale bibliotecarului și referentului au puține puncte comune, ceea ce sugerează că numărul ridicat de bibliotecari care administrează cămine culturale este legat mai degrabă de faptul că, de multe ori, bibliotecarul este singura persoană din administrația locală cu funcție legată de domeniul culturii și / sau de faptul că biblioteca este în incinta sau în apropierea căminului cultural. Astfel, se poate face economie la bugetul local, păstrându-se o singură persoană care să administreze ambele instituții. Acest aspect este complementat și de fișele de post de bibliotecar comunal consultate: unele dintre acestea menționează explicit că bibliotecarul colaborează cu referentul cultural / directorul de cămin, organizațiile culturale, școala și / sau biserica de pe raza comunei⁵⁶ pentru a organiza manifestări culturale sau activități cultural-educative, dar și „manifestări de microgrup, de întrebări și răspunsuri în cadrul unor reuniuni”⁵⁷ și, nu în ultimul rând, „răspunde de activitățile culturale organizate în comună, creează evenimente și le organizează”⁵⁸, „organizează activități culturale în ludotecă și Biblionet”⁵⁹.

47 Lista codurilor COR din grupa majoră 1 - Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători ai administrației publice, conducători și funcționari superiori - http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/03052019_COR_Grupa_Majora_1.pdf, p. 19.

48 Lista standardelor ocupaționale acreditate de către Autoritatea Națională pentru Certificări, <http://www.anc.edu.ro/standarde-ocupationale/>

49 Standardul ocupațional al managerului cultural, ANC, 2014, http://intern.anc.edu.ro/standarde/SO_2014_prezent/management/uploads/SEFP_Manager%20cultural.pdf, pp. 2-3.

50 OUG 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/78022>

51 Legea salarizării unice nr. 153/2017, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/190446>

52 Lista codurilor COR din grupa majoră 2 – Specialiști în diverse domenii de activitate, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/03052019_COR_Grupa_Majora_2.pdf, p. 43.

53 Standardul ocupațional pentru referent de specialitate așezământ cultural, ANC, 2006, http://intern.anc.edu.ro/standarde/standarde_ocupationale/management/uploads/referent.pdf, p. 4.

54 Standardul ocupațional pentru bibliotecar (studii superioare), ANC, 2012, http://intern.anc.edu.ro/standarde/standarde_ocupationale/management/uploads/Bibliot%20st%20sup_final.pdf, p. 2.

55 Lista codurilor COR din grupa majoră 4, Funcționari administrativi, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/Grupa_Majora-4_102018.pdf, p. 8.

56 Fișa postului bibliotecarului din com. Repedea, jud. Maramureș, http://primariarepedea.ro/page/2/?option=com_rokdownloads&view=file&id=593%3Aconcurs-audit&Itemid=65, p. 34; Fișa postului bibliotecarului din com. Simian, jud. Bihor, <http://www.ersemjen.ro/new/form/concurs/bibliotecar.doc>, p. 6.

57 Fișa postului bibliotecarului din com. Vulcana Băi, jud. Dâmbovița, <http://www.vulcanabai.ro/SiteNou/documente/resurseumane/fisapostului/Fi%C8%99a%20postului%20bibliotecar.pdf>, p. 2.

58 Fișa postului bibliotecarului din com. Gîrleni, jud. Bacău, <https://primariagarleni.ro/wp-content/uploads/bsk-pdf-manager/2020/07/FISA-POSTULUI-SCHIOPU-ANA-MIHAELA.pdf>, p. 2.

59 Fișa postului bibliotecarului din com. Florești-Stoenești, jud. Giurgiu, <https://floresti-stoenesti.ro/wp-content/uploads/2014/08/Anunt-public-ocupare-posturi-Primaria-Floresti-Stoenesti.pdf>

Din aceste informații se poate observa apropierea dintre instituția bibliotecii și a căminului cultural ca misiune și rol la nivel local. Așadar, privind din această perspectivă, nu pare întâmplătoare preluarea de către bibliotecari a responsabilității unor cămine culturale, dincolo de eficientizarea economică existând și puncte comune în misiunea celor două instituții.

Gestionar custode sală (Studii medii sau post-liceale) – 343523

Această funcție a fost raportată în fișa cartografică în 12 cazuri la nivel național. Conform descrierii din COR, face parte din grupa 343 de alți specialiști asimilați din domeniul artistic și cultural, personal auxiliar, în care se încadrează, de exemplu, personal din muzee care participă la administrarea patrimoniului muzeal.⁶⁰ Legătura acestei funcții cu responsabilitatea căminului cultural este, așadar, tangențială, cele 12 cazuri identificate fiind probabil generate de existența unui muzeu sau colecții muzeale în localitățile respective, așa încât gestionarul custode de la muzeu a preluat și responsabilitatea căminului cultural.

3.2.3 Ocuparea postului de responsabil de cămin cultural: selecția persoanei și trasee profesionale

Nivelul de studii, experiența anterioară și selecția referenților / cum ajung în funcție responsabili

Din datele colectate în cadrul cercetării calitative reiese că o parte din referenții culturali intervievați sunt încadrați pe funcție având studii medii sau superioare finalizate în alte domenii decât cultura. De altfel, din interviuri am putut identifica o serie de **trasee profesionale** care îi aduc pe post pe responsabili căminelor culturale. De exemplu, unii dintre responsabili povestesc cum **experiențe anterioare în domeniul artei sau culturii** au făcut ca ei să fie angajați ca referenți / directori la căminul cultural. Unii dintre ei au făcut parte din ansamblul folcloric sau din corul căminului cultural (sat Poienărei, jud. Argeș; com. Bascov, jud. Argeș, com. Bogați, jud. Argeș; sat Lunca Câlnicului, jud. Brașov; com. Vaideeni, jud. Vâlcea), iar acum conduc activitatea culturală a căminului cultural și a ansamblului. Alții au fost implicați în adolescență sau în tinerețe în organizarea evenimentelor culturale și/sau comunitare locale în mod repetat (com. Prejmer, jud. Brașov, com. Cernat, jud. Covasna, com. Cristian, jud. Brașov), iar acum aceasta este sarcina permanentă. Alți referenți încă au activitate cultural-artistică în afara căminului cultural, fapt care i-a recomandat pentru postul ocupat:

„Eu sunt și muzicant, cântăreț – chitarist și solist într-o formație – și particip la petreceri de nunți, botezuri, aniversări. Asta îmi ocupă sfârșitul de săptămână, mai ales în timpul verii. Domnul primar știa că eu am astfel

de înclinații artistice și probabil de-asta am fost pus pe postul de referent al căminului.” (F. referent, com. Șeica Mică, jud. Sibiu).

Un alt traseu profesional comun către postul de responsabil de cămin cultural este legat de școală. Dintre persoanele intervievate, **o parte au fost cadre didactice** în școala din comună (com. Călinești, jud. Argeș; com. Cernat, jud. Covasna) și susțin că acest lucru a constituit un avantaj în relația cu persoanele din comună, în primul rând cu copiii, dar și cu părinții lor, cu cadrele didactice și cu autoritățile locale, fiindcă se cunoșteau deja destul de bine. De asemenea, aceștia relatează că formarea pedagogică a fost de folos în pregătirea activităților pentru copii, iar relația anterioară cu școala a înlesnit ulterior parteneriatul acestei instituții cu căminul cultural, așa cum explică o fostă profesoară de fizică: *„Faptul că am activat ca profesor în școală mă ajută cu selecția și atragerea copiilor către cămin. Am alt sprijin din partea colegilor și merg cu ei în clase, în careul ăla din curtea școlii și îi strâng și le spun ce beneficii au, ce înseamnă să fii un păstrător de tradiție, să-ți aduci aminte de dansurile, costumele populare din bătrâni, că avem și deplasări...” (C., referent cultural, com. Călinești, jud. Argeș).*

Într-o categorie similară sunt responsabili de cămin cultural care anterior **au avut o activitate susținută de organizare comunitară**, fapt care i-a promovat în administrația locală. Ajunși astfel în funcții de administratori publici sau viceprimari și-au asumat și responsabilitatea căminului/căminelor culturale, dată fiind experiența acumulată, rețeaua de oameni creată, dar și pasiunea pentru domeniul culturii și pentru comunitatea locală, după cum argumentează un viceprimar din Brașov:

„În partea asta de activitate culturală m-am implicat de când mă știu. De exemplu, Sărbătoarea Clătitelor - Fașingul - este o tradiție reluată, pentru că, ea fiind organizată de către cei din comunitatea săsească, această comunitate diminuându-se foarte mult și mai amintesc și de perioada comunistă care a estompat oricum aceste obiceiuri și tradiții, sașii plecând spre Germania după Revoluție, e clar că această sărbătoare se cam pierduse. Și undeva prin 2004 sau [200]5 a fost reluată această sărbătoare de către tinerii din localitatea noastră, printre care am fost și eu. Chiar am participat și eu exclusiv la trei ediții, în caravană, am fost unul dintre inițiatori. După aceea n-am mai participat în caravană, ci în partea de organizare. Din 2008 am avut două mandate de consilier local, iar acum sunt la primul de viceprimar și, pentru că îmi place să mă implic în partea asta de cultură, mă ocup de organizarea evenimentelor la căminul cultural.” (B, viceprimar, com. Prejmer, jud. Brașov).

Chiar dacă aceste experiențe profesionale sau formatoare anterioare ale responsabililor au netezit drumul lor către administrarea căminelor culturale, ele sunt considerate de unii actori drept limitative. Un reprezentant al unei asociații social-culturale cu activitate susținută în mediul rural atrage atenția că uneori nereușita căminelor culturale de a strânge comunitatea în

⁶⁰ Lista codurilor COR din grupa majoră 3 – Tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/112018_Grupa_Majora_3.pdf, p. 29.

jurul lor vine tocmai din cauză că responsabilii căminelor culturale încearcă doar activități care le vin la îndemână, în virtutea experienței personale, dar nu se raportează la nevoile comunității. În continuare, argumentul este că așezămintele culturale ar trebui să fie administrate de un manager cultural, cu pregătire atât în management, cât și în cultură, marketing cultural, organizare comunitară și activism social: „*e important managementul într-o instituție culturală, un cămin. Un cămin nu înseamnă doar un grup folcloric. E foarte bine să se întâmple și asta, dar cred că trebuie ceva mai mult. Managementul ar trebui să înceapă de la nevoile comunității, să-i întrebă pe oameni ce vor să facă și apoi să-i implice în cum faci. [...] Și e nevoie de training și formare pentru responsabilii căminelor – pe cultură, administrare de resurse, activism social, comunicare și marketing, pentru că trebuie să și vinzi activitățile pe care le faci.*” (reprezentant ONG social-cultural din mediul rural)

Așa cum am văzut mai sus, selecția responsabilului căminului cultural s-a făcut în multe din cazuri în baza experienței anterioare în domenii legate de cultură sau de organizare comunitară. În alte situații, însă, selecția persoanei care administrează căminul cultural se face în baza unor calcule materiale

4. Concluzii

Doar în 42% dintre unitățile administrativ teritoriale din mediul rural, căminele culturale se află în responsabilitatea unei persoane încadrate cu funcție de specialitate (referent de specialitate așezământ cultural, director de cămin cultural, manager cultural, bibliotecar). În această categorie este inclus personalul care are doar o fracțiune de normă dedicată culturii. Mai mult, o parte dintre cei care au normă întregă în cultură au declarat că îndeplinesc și alte sarcini atribuite de către conducerea instituției. Astfel, de multe ori și timpul alocat administrării căminelor culturale și organizării activităților specifice este redus de implicarea responsabililor de cămin și în alte sarcini administrative. Cu toate acestea, chiar și în cazuri în care responsabilii au mai multe atribuții sau cumul de funcții, am putut observa în acest capitol exemple în care implicarea personală și o rețea umană funcțională întrețin activitatea culturală în rural și, implicit, instituția căminului cultural.

Aproximativ 50% dintre comune au indicat drept responsabil de căminul cultural, un demnitar public sau un membru al aparatului de specialitate al primarului. De asemenea, în cazurile în care sunt semnați ca responsabili de cămin cultural primarul, viceprimarul sau membri din aparatul de specialitate al primarului, responsabilitatea organizării activităților culturale se redistribuie între persoanele menționate, cu roluri diferite în administrația publică locală. În urma cărora rezultă că, deși Cultura este un serviciu public garantat de Constituție (articolul 31), autoritățile locale aleg să nu aloce în organigramă un post specializat în cultură. Astfel, viceprimarul sau primarul își asumă responsabilitatea căminelor culturale. Când nu se poate acest lucru, soluția este delegarea acestei atribuții prin dispoziție.

pragmatice, în urma cărora rezultă că „*nu ne permitem un post separat pe cultură în organigramă*” (P., primar, com. Șercaia, jud. Brașov). Astfel, viceprimarul sau primarul își asumă responsabilitatea căminelor culturale. Când nu se poate acest lucru, soluția este delegarea acestei atribuții prin dispoziție.

Astfel, dintre responsabilii de cămin cultural intervievați, o parte au ajuns pe acest post pentru că au sau au avut **funcții în administrația locală sau în instituții publice locale** ce sunt mai mult sau mai puțin conexe activității culturale / comunitare a căminului cultural – bibliotecar, arhivar, consilier local. De exemplu, un consilier local din Argeș povestește cum, înainte de renovarea căminului cultural din localitate, în consiliul local s-a hotărât ca responsabil pentru așezământul cultural să fie un membru al comisiei de cultură din consiliul local: „*nu a vrut să-și mai asume nimeni responsabilitatea căminului în ultima vreme, fiindcă s-a deteriorat mult, nu fusese îngrijit și postul nu e remunerat – nu-ți face nimeni, decât [sic!] e de alergat. Și atunci a trebuit să se ocupe un consilier local voluntar de asta – toți au fugit și s-a supus la vot că trebuie să fie cineva din comisia de cultură. Cine e...? Eu! Stau și în apropiere.*” (I., consilier local, com. Schitu Golești, jud. Argeș).

După cum am putut observa și din interviurile cu reprezentanți ai autorităților locale, rolul căminelor culturale din mediul rural și al personalului de specialitate aferent este diminuat sau ignorat complet sub pretextul nevoii autorităților locale de a restrânge cheltuielile administrației locale, domeniul cultural fiind în acest caz mai jos pe lista priorităților financiare.

Acest context contribuie la deprofesionalizarea domeniului cultural din mediul rural, proces care afectează activitatea, rolul și locul căminelor culturale în comunitate și anulează sau estompează efectele pozitive ale investițiilor în infrastructură [#investiții] și cheltuielilor autorităților locale în domeniul culturii [#buget_cultură]. În ciuda dotărilor, în lipsa personalului cultural activ, pregătit profesional și implicat, care să coaguleze comunitatea în jurul căminului cultural, această instituție poate rămâne cu ușile închise pentru public, așa cum am putut observa din exemplele oferite în acest volum.

Luând în considerare traseele profesionale prezentate, persoanele responsabile în prezent de căminele culturale din mediul rural sunt mai degrabă nespecializate în domeniul cultural și se bazează în cele mai bune cazuri pe existența unei experiențe anterioare sau a unor înclinații către domeniul artistic / cultural. De asemenea, sunt reduse competențele și calificările de ordin managerial sau administrativ. De multe ori, experiența de lucru anterioară ajută activitatea actuală a personalului care administrează căminele, în special în cazul fostelor cadre didactice, însă nu pot substitui o pregătire profesională adecvată, esențială pentru revigorarea și întreținerea activității culturale la nivel local.

Așadar, este esențial ca autoritățile publice locale să asigure existența unei persoane specializate responsabile de activitatea culturală la nivel local și care să nu mai îndeplinească și alte responsabilități în cadrul administrației. De asemenea, este necesară facilitarea accesului constant la programe de pregătire profesională pentru personalul activ în domeniul culturii, fiind îmbunătățite astfel atât competențele manageriale cât și cele cultural-artistice. Nu în ultimul rând, este importantă facilitarea de către așezămintele culturale finanțate de consiliile județene a unor întâlniri recurente ale responsabililor de cămine culturale din județ pentru a încuraja comunicarea și schimbul de bune practici.

Rezultatele prezentate arată că aproape o treime din bibliotecarii din rural au în responsabilitate și căminul cultural, așa încât se poate argumenta că bibliotecile și rețeaua lor contribuie la menținerea rețelei de cămine culturale. Programele de investiții și modernizare care au susținut instituțiile

și au pregătit personalul din rețeaua bibliotecilor în ultimii 20 de ani le-au ajutat să-și păstreze un rol constant în comunitate și să adapteze abilitățile bibliotecarilor la noile tehnologii. În plus, aceste investiții au contribuit și la întreținerea legăturii căminelor culturale cu populația, în special în situațiile în care bibliotecile situate sunt în incinta căminului cultural.

Aceste intervenții asupra rețelei bibliotecilor reprezintă un exemplu de bune practici în privința susținerii formării continue a personalului, exemplu pe care și așezămintele culturale din mediul rural au nevoie să îl urmeze. Așa cum am detaliat în capitolele precedente, căminele culturale au beneficiat mai ales în ultimele două decenii de programe de investiții în infrastructură și dotare, însă în privința pregătirii personalului nu a existat un program de anvergură națională care să susțină financiar și structural formarea de personal calificat cu studii medii și/sau superioare pentru așezămintele culturale din mediul rural.

5. Bibliografie

Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România, <http://anbpr.org.ro/>

Calendarele anuale ale căminelor culturale din județul Prahova: <http://www.cjcph.ro/asezaminte%20culturale%20ph.html>

Chestionarul CULT.1 Institutul Național de Statistică, http://www.insse.ro/cms/files/chestionare/cult/CULT_1.pdf

Clasificarea ocupațiilor din România, <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/munca/c-o-r/20-munca/c-o-r/46-cor-isco-%20%2008>

Dicționar explicativ al limbii române (DEX) online, <https://dexonline.ro>

Fișa postului bibliotecarului din com. Florești-Stoenești, jud. Giurgiu, <https://floresti-stoenesti.ro/wp-content/uploads/2014/08/Anunt-public-ocupare-posturi-Primaria-Floresti-Stoenesti.pdf>

Fișa postului bibliotecarului din com. Gîrleni, jud. Bacău, <https://primariagarleni.ro/wp-content/uploads/bsk-pdf-manager/2020/07/FISA-POSTULUI-SCHIOPU-ANA-MIHAELA.pdf>

Fișa postului bibliotecarului din com. Repedea, jud. Maramureș, http://primariarepedea.ro/page/2/?option=com_rokdownloads&view=file&id=593%3Aconcurs-audit&Itemid=65.

Fișa postului bibliotecarului din com. Simian, jud. Bihor, <http://www.ersemjen.ro/new/form/concurs/bibliotecar.doc>

Fișa postului bibliotecarului din com. Vulcana Băi, jud. Dâmbovița, <http://www.vulcanabai.ro/SiteNou/documente/resurseumane/fisapostului/Fi%C8%99a%20postului%20bibliotecar.pdf>

Fundația Bill și Melinda Gates, <https://www.gatesfoundation.org/>

Henri H. Stahl, „Contribuții la studiul satelor devălmașe românești”, Vol. 2, București, Cartea Românească, 1998.

Implementation Completion and Results Report (IBRD-48090), Banca Mondială, 2013, <https://www.comunicatii.gov.ro/wp-content/uploads/2016/02/rap-final-WB-EBC-aug-2013.pdf>

Indicatorul ART121A - Personalul angajat din biblioteci pe județe și localități <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Lista alfabetică a ocupațiilor COR-ISCO 08, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/03052019_ISCO_08_lista_alfabetica_ocupatii_cor.pdf

Lista codurilor COR din grupa majoră 1 - Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători ai administrației publice, conducători și funcționari superiori - http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/03052019_COR_Grupa_Majora_1.pdf

Lista codurilor COR din grupa majoră 2 – Specialiști în diverse domenii de activitate, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/03052019_COR_Grupa_Majora_2.pdf

Lista codurilor COR din grupa majoră 3 – Tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/112018_Grupa_Majora_3.pdf

Lista codurilor COR din grupa majoră 4, Funcționari administrativi, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/COR/Grupa_Majora-4_102018.pdf

Lista ocupațiilor COR, <http://www.protectiamuncii-evaluarerisc.ro/COR/ocupatii-1431.html>

Lista standardelor ocupaționale acreditate de către Autoritatea Națională pentru Calificări, <http://www.anc.edu.ro/standarde-ocupationale/>

Mari Cecilia Toma, „Biblionet - Biblioteci Globale Romania”, publicat online pe EPALE - Platforma electronică pentru educația adulților în Europa, 2016, <https://epale.ec.europa.eu/ro/blog/biblionet-global-libraries-romania>

Organigrama primăriei din com. Cordon, jud. Neamț, <http://www.primariacordon.ro/wp-content/uploads/Organigrama-si-statul-de-functii-2.pdf>

Organigrama primăriei din com. Lumina, jud. Constanța, <https://www.primaria-lumina.ro/organigrama/>

Organigrama primăriei din com. Lupșanu, jud. Călărași, <https://primarialupsanu.ro/organizare/organigrama/>

Organigrama primăriei din com. Dărmănești, jud. Suceava, https://primariadarmanestiv.ro/organigrama/organigrama-_1_.pdf

Organigrama primăriei din com. Podgoria, jud. Buzău <http://comunapodgoria.ro/up/2019/08/ORGANIGRAMA-24.05.2019..pdf>

Organigrama primăriei din com. Sadova, jud. Suceava, https://comunasadova.ro/sadova_organigrama-250.html

Organizația internațională IREX, <https://www.irex.org/>

Portalul INS – TEMPO Online <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Puncte de acces public de informare (PAPI), <https://www.ovidan.ro/?p=articles.details.2516>

Registrul General de Evidență a Salariaților, <https://reges.inspectiamuncii.ro/>

Standardul ocupațional al managerului cultural, ANC, 2014, http://intern.anc.edu.ro/standarde/SO_2014_prezent/management/uploads/SEFP_Manager%20cultural.pdf

Standardul ocupațional pentru bibliotecar (studii superioare), ANC, 2012, http://intern.anc.edu.ro/standarde/standarde_ocupationale/management/uploads/Bibliot%20st%20sup_final.pdf

Standardul ocupațional pentru referent de specialitate așezământ cultural, ANC, 2006, http://intern.anc.edu.ro/standarde/standarde_ocupationale/management/uploads/referent.pdf

Legislație

Legea 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/43323>

Legea 215/2001 a administrației publice locale, revizuită <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/214333>

Legea salarizării unice nr. 153/2017, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/190446>

OUG 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/78022>

6. Anexe

Anexa 1: Statutul instituțional al căminului cultural conform Legii 292/2003:

Capitolul III Căminul cultural

Articolul 6

(1) Căminul cultural este instituție publică, având personalitate juridică, fără scop lucrativ, care funcționează în toate centrele de comuna, sub autoritatea consiliului local.

(2) Căminul cultural poate avea filiale pe raza unității administrativ-teritoriale respective.

(3) Căminul cultural poate purta numele uneia dintre personalitățile istoriei și culturii naționale sau locale.

(4) Atribuirea denumirii se face conform legislației în vigoare, la propunerea consiliului consultativ, cu avizul direcției județene pentru cultura, culte și patrimoniul cultural național.

Articolul 7

Căminul cultural are, în principal, următoarele obiective:

- a) organizarea și desfășurarea de activități cultural-artistice și de educație permanentă;
- b) conservarea și transmiterea valorilor morale, artistice și tehnice ale comunității locale, ale patrimoniului național și universal;
- c) organizarea sau susținerea formațiilor artistice de amatori, de concursuri și festivaluri folclorice, inclusiv a participării formațiilor la manifestări culturale intercomunale și interjudețene;
- d) organizarea sau susținerea activității de documentare, a expozițiilor temporare sau permanente, elaborarea de monografii și lucrări de prezentare turistică;
- e) difuzarea de filme artistice și documentare;
- f) organizarea cercurilor științifice și tehnice, de arta populară și de gospodărire taranească;
- g) organizarea și desfășurarea cursurilor de educație civică și a celor de formare profesională continuă;
- h) organizarea și desfășurarea activităților de interes comunitar.

Articolul 8

(1) Conducerea operativă a căminului cultural este asigurată de un director numit prin concurs.

(2) Concursul este organizat de consiliul local împreună cu direcția județeană pentru cultură, culte și patrimoniul cultural național; din comisia de concurs face parte câte un reprezentant al consiliului local, al direcției județene pentru cultură, culte și patrimoniul cultural național și al centrului județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale.

(3) Pentru participarea la concurs, candidații vor trebui să primească, în mod obligatoriu, avizul direcției județene pentru cultură, culte și patrimoniul cultural național.

Articolul 9

(1) În cadrul căminului cultural se organizează un consiliu consultativ format din 5-11 membri, care își desfășoară activitatea pe bază de voluntariat; din acest consiliu fac parte reprezentanți de frunte ai comunei, din partea școlii, cultelor, primăriei, tinerilor, pensionarilor, gospodarilor agricoli sau ai unor asociații ce își desfășoară activitatea pe raza comunei, precum și responsabilii filialelor căminului cultural.

(2) Consiliul consultativ se întrunește trimestrial sau ori de câte ori este nevoie, se pronunță asupra programului anual de activități și a priorităților de finanțare, analizează trimestrial activitatea desfășurată și modul de finanțare a activităților și, respectiv, face propuneri privind schimbările necesare în structura instituției, care se înaintează spre aprobare consiliului local.

Articolul 10

(1) Directorul căminului cultural are următoarele atribuții:

- a) asigură conducerea activității curente a instituției;
 - b) elaborează programele de activitate anuale și pe etape;
 - c) conduce nemijlocit și concret un domeniu distinct din activitățile de profil specifice;
 - d) este ordonator secundar de credite;
 - e) hotărăște măsurile disciplinare sau de recompensare a personalului din subordine, în concordanță cu legislația în vigoare;
 - f) reprezintă instituția în raporturile cu persoanele juridice și fizice din țara și din străinătate, precum și în fața organelor juridictionale;
 - g) informează consiliul consultativ asupra realizării obiectivelor stabilite și a prestației colectivului pe care îl conduce, stabilind împreună cu acesta măsuri corespunzătoare pentru îmbunătățirea activității.
- (2) Directorul căminului cultural este salarizat potrivit legii.

Anexa 2: Competențe specifice ale referentului de specialitate așezământ cultural și ale bibliotecarului conform standardelor ocupaționale

Standard ocupațional referent așezământ cultural – competențele specifice ocupației sunt următoarele:

- Derularea contactelor preliminare cu potențialii beneficiari
- Promovarea activităților din cadrul așezământului cultural
- Integrarea beneficiarului în activitățile așezământului cultural
- Elaborarea proiectelor/programelor cultural-artistice și de educație permanentă
- Pregătirea implementării proiectelor/programelor cultural-artistice și de educație permanentă
- Implementarea proiectelor/programelor cultural-artistice și de educație permanentă
- Coordonarea activității din așezămintele culturale subordonate⁶¹

Standard ocupațional bibliotecar – competențele specifice ocupației sunt:

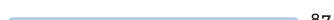

- gestionarea documentelor din biblioteci,
- dezvoltarea colecțiilor de documente,
- evidența documentelor periodice și neperiodice,
- prelucrarea colecțiilor pentru descrierea riguroasă și corectă a elementelor definitorii pentru fiecare document în parte,
- conservarea preventivă a colecțiilor,
- facilitarea accesului la documente pentru beneficiarii interesați,
- regăsirea informațiilor, menținerea și dezvoltarea relațiilor cu beneficiarii.⁶²

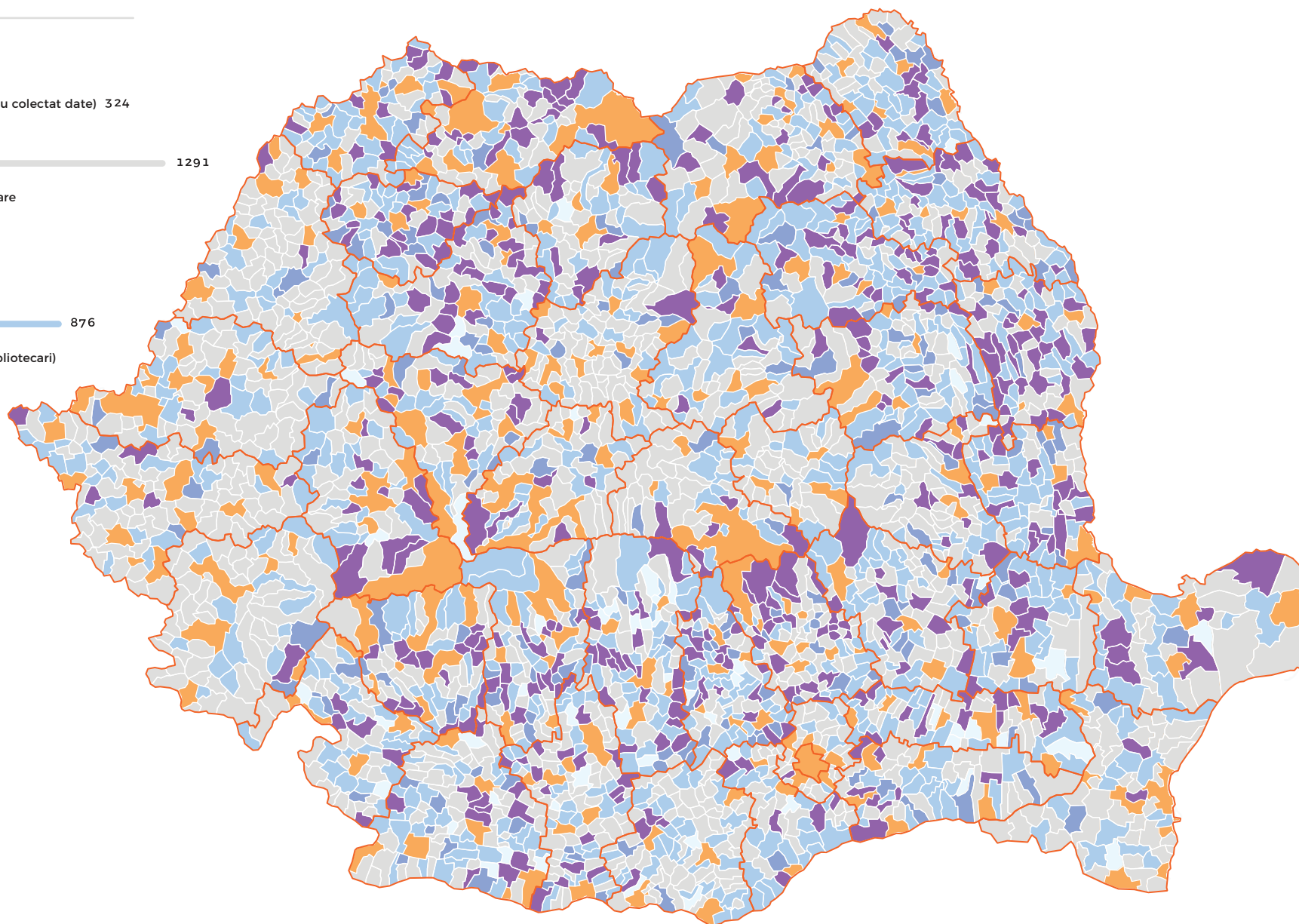
⁶¹ Standardul ocupațional pentru referent de specialitate așezământ cultural, ANC, 2006, http://intern.anc.edu.ro/standarde/standarde_ocupationale/management/uploads/referent.pdf, p. 3

⁶² Standardul ocupațional pentru bibliotecar (studii superioare), ANC, 2012, http://intern.anc.edu.ro/standarde/standarde_ocupationale/management/uploads/Bibliot%20st%20sup_final.pdf, p. 2

Harta 2. Distribuția bibliotecarilor comunali la nivel de UAT, în funcție de încadrare

Legendă

- județele României
- mediul urban (nu s-au colectat date) 324
- Nu au 1291
- Bibliotecar studii superioare 446
- Bibliotecar arhivist 191
- Bibliotecar studii medii 876
- Bibliotecari (cumul de bibliotecari) 58

Harta 3. Distribuția responsabililor de cămin la nivel de UAT, după funcția de încadrare

Legendă

